

Zbigniew Janczewski

Sprawowanie Eucharystii poza miejscem świętym

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 52/3-4, 285-302

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. ZBIGNIEW JANCZEWSKI

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

SPRAWOWANIE EUCHARYSTII POZA MIEJSCEM ŚWIĘTYM

Treść: Wstęp. – 1. Pojęcie miejsca świętego. – 2. Rys historyczny. – 3. Eucharystia poza miejscem świętym według obowiązującego prawa. – Zakończenie.

Wstęp

Sprawowanie Mszy Świętej to czynność Chrystusa i hierarchicznie zorganizowanego Ludu Bożego oraz ośrodek chrześcijańskiego życia Kościoła powszechnego i lokalnego.¹ Jest zatem niezwykle ważne, aby celebrowanie Eucharystii zostało tak uporządkowane, by wyświęceni szafarze oraz wierni, uczestnicząc w Niej zgodnie ze swoim miejscem we wspólnocie Kościoła, czerpali coraz obfitsze owoce, dla osiągnięcia których Jezus Chrystus ustanowił Eucharystyczną Ofiarę swojego Ciała i Krwi, jako pamiątkę śmierci i zmartwychwstania, powierzając ją Kościołowi, jako swojej umiłowanej Oblubienicy.²

Na Jej sprawowanie Lud Boży gromadzi się zwykle w świątyni, lub gdy brakuje kościoła, albo jest on niewystarczający, w innym odpowiednim miejscu, godnym tak wielkiego misterium. Zarówno świątynie, jak i wspomniane miejsca, powinny zostać odpowiednio przygotowane do sprawowania czynności liturgicznych i czynnego w nich udziału wszystkich uczestniczących w liturgii wiernych.³ Wyróżnieniem hierarchicznej struktury Kościoła są różne funkcje i czynno-

---

¹ Por. Sobór Watykański II, Konstytucja o liturgii, nr 11; Święta Kongregacja Obrzędów, Instrukcja *Eucharisticum misterium*, 25.05.1967, nr 3e, 6, AAS 59(1967) s. 542, 544-545.

² Por. Nowe Ogólne wprowadzenie do Mszału Rzymskiego z 2002 r., nr 17, Poznań 2004, s. 17.

³ Por. tamże, nr 288, s. 81.

ści w poszczególnych częściach celebracji liturgii mszalnej. Dlatego ogólny plan świątyni winien być tak pomyślany, aby wyrażał obraz zgromadzonego ludu, umożliwiał zachowanie należytego porządku oraz ułatwiał każdemu prawidłowe wykonywanie jego funkcji.⁴ Stąd w miejscu świętym gdzie celebruje się Eucharystię, zasadniczo powinny się znajdować: specjalny ołtarz (stały albo przenośny), tabernakulum, ambona, miejsce przewodniczenia dla kapłana, miejsca dla służby liturgicznej, zespołu śpiewaczego i instrumentów muzycznych oraz dla pozostałych wiernych.

Ofiara Wieczerzy Pańskiej może być również celebrowana poza miejscem świętym, w całości nie spełniającym powyższych warunków. Kapłani na wakacjach, wycieczkach, lub pielgrzymkach sprawują często Msze w budynkach przeznaczonych na co dzień do użytku świeckiego, a nawet „pod gołym niebem”. Niniejsze opracowanie ma rozpatrzyć sytuację, w których takie Msze Święte mogą być sprawowane w sposób godziwy. Po ustaleniu pojęcia „miejsca święte”, będących przeciwieństwem miejsc znajdujących się w polu naszego zainteresowania, zostanie nakreślony krótki rys historyczny, dotyczący omawianego problemu, po czym dokonamy analizy aktualnie obowiązujących norm prawa kanonicznego i liturgicznego. Przedmiot niniejszej dysertacji nie stanowi kwestia sprawowania Eucharystii w świątyniach chrześcijańskich, należących do braci odłączonych, ponieważ te w pewnych okolicznościach, mogą być uznawane za miejsca poświęcone.

1. Pojęcie miejsca świętego

Na początku rozważań, obracających się wokół kwestii sprawowania Mszy Świętej poza miejscami świętymi, należałoby bliżej określić o jakie miejsca tutaj chodzi. Trudną, a wręcz niemożliwą rzeczą jest wymienienie wszystkich tego rodzaju miejsc, stąd przez przeciwstawienie przyjrzymy się najpierw terminowi „miejsce święte”. Wszystkie pozostałe będą bowiem wchodzić w zakres interesującego nas problemu.

Definicję miejsca świętego podaje *Kodeks prawa kanonicznego* z 1983 r. Jest to takie miejsce, które przez poświęcenie lub błogosławieństwo, dokonane zgodnie z przepisami liturgicznymi, zostało przeznaczone do kultu Bożego, albo dla grzebania zmarłych wier-

⁴ Por. tamże, nr 294, s. 82.

nych.⁵ Wyodrębnianie miejsc świętych domaga się społeczna natura człowieka. W nich to chrześcijanie nawiązują w sposób szczególny kontakt z Bogiem, na płaszczyźnie indywidualnej, a zwłaszcza wspólnotowej. Życie wspólne jest niejako wrodzone człowiekowi, stąd sprawowanie kultu to także sprawa wspólnoty, w której człowiek żyje. Kult w wymiarze wspólnotowym, może się urzeczywistniać dzięki publicznym miejscom świętym, czyli przede wszystkim specjalnym budowiom o przeznaczeniu kultowym, w tym do celebrowania Eucharystii.⁶

Pierwszym rodzajem miejsc, w których najczęściej sprawuje się Najświętszą Ofiarę są kościoły. Kościół to święta budowla, przeznaczona do kultu Bożego, do której wierni mają prawo wstępu, w celu wykonywania kultu, szczególnie w sposób publiczny.⁷ Jest to zatem budynek, wzniesiony na stałe, czyli odznaczający się trwałością, dostosowany wewnątrz do celebracji liturgicznych. Gmach ten jest zasadniczo wyłączony z użytku świeckiego (np. zebrań politycznych, czy imprez kulturalnych lub sportowych). W kościołach zbierają się wspólnoty wiernych, w celu słuchania Słowa Bożego, sprawowania Eucharystii i innych sakramentów, celebrowania nabożeństw, oraz na modlitwie indywidualnej. Można też powiedzieć, że czynnością najczęściej i najuroczyściej sprawowaną w świątyniach, jest właśnie Eucharystia. Nowy kościół po zakończeniu jego budowy, powinien jak najszybciej zostać poświęcony lub pobłogosławiony.⁸

Kolejny rodzaj miejsca świętego to kaplica. Jest ona także za zezwoleniem ordynariusza przeznaczona do sprawowania kultu Bożego, dla pożytku wspólnoty lub grupy wiernych, którzy się w niej zbierają. Do kaplicy, za zgodą kompetentnego przełożonego, mogą przychodzić również inni wierni.⁹ Nie musi więc być jak kościół specjalna budowla, nie jest też przeznaczona dla wszystkich wiernych, a głównie dla jakiejś mniejszej wspólnoty, na przykład alumnów seminarium duchownego, sióstr zakonnych, chorych przebywających w szpitalu czy pensjonariuszy domu opieki społecznej.¹⁰ W kapli-

⁵ Por. kan. 1205.

⁶ Por. T. P a w l u k, *Prawo kanoniczne według kodeksu Jana Pawła II*, t. 2, Olsztyn 1986, s. 457.

⁷ Por. kan. 1214.

⁸ Por. kan. 1217 par. 1.

⁹ Por. kan. 1223.

¹⁰ Por. T. P a w l u k, dz. cyt., s. 467.

cach wolno odprawiać wszystkie nabożeństwa, za wyjątkiem tych, które wyłączają przepisy prawa powszechnego wydane przez ordynariusza miejsca, albo prawa liturgicznego.¹¹

Szczególnym rodzajem kaplic są kaplice prywatne, przeznaczone za zezwoleniem miejscowego ordynariusza do kultu Bożego dla pożytku tylko jednej, lub kilku osób fizycznych.¹² W kaplicach prywatnych celebryje się Eucharystię, zasadniczo po otrzymaniu na to zezwolenia ordynariusza miejsca.¹³

Jak podaje norma, wypada, aby zarówno kaplice, jak i kaplice prywatne zostały pobłogosławione według obrzędu liturgicznego. Powinny zostać wyłączone z wszelkiego użytku domowego,¹⁴ a więc nie wolno w nich spożywać posiłków czy też urządzać spotkań towarzyskich.

Dla katolików miejscem świętym pozostają także niektóre cmentarze, czyli miejsca przystosowane do pochówku zmarłych. W języku greckim przez chrześcijan nazywane były dormitoriami, czyli miejscami przeznaczonymi na sen, odpoczynek ciała człowieka, w oczekiwaniu na czasy ostateczne i zmartwychwstanie.¹⁵ Cmentarz staje się miejscem świętym jeżeli wcześniej został poświęcony zgodnie z przepisami liturgicznymi.¹⁶ Tam gdzie to jest możliwe Kościół powinien posiadać własne cmentarze. Szczególnie mogą je mieć parafie, instytuty zakonne, a nawet inne osoby prawne lub rodziny, w dwóch ostatnich jednak przypadkach stają się one miejscami świętymi, kiedy miejscowy ordynariusz uzna za stosowne, że powinny one zostać pobłogosławione.¹⁷ Należy mieć jednak gwarancję, że w przyszłości będą się cieszyć stosowną opieką, właśnie ze względu na świętość takich miejsc.¹⁸

Norma *Kodeksu prawa kanonicznego* z 1983 r. nakazuje, aby Eucharystię sprawować w miejscu świętym, a więc jednym z powyżej opisanych. Jednak w poszczególnych przypadkach, w razie koniecz-

¹¹ Por. kan. 1225.

¹² Por. kan. 1226.

¹³ Por. kan. 1228; Nie jest ono wymagane w przypadku prywatnej kaplicy biskupiej (kan. 1227).

¹⁴ Por. kan. 1229.

¹⁵ Por. B. F. P i g h i n, *Diritto sacramentale*, Venezia 2006, s. 432.

¹⁶ Por. kan. 1205.

¹⁷ Por. kan. 1240 par.1; kan. 1241.

¹⁸ . Por. B. F. P i g h i n, dz. cyt., s. 433.

ności Mszę można celebrować też w innym godnym miejscu,¹⁹ czyli poza miejscami świętymi. W praktyce kapłani odprawiają Msze w domach prywatnych (zwłaszcza u chorych), w hotelach, na parkingach przy szosie, w plenerze pod „gołym niebem”.

2. Rys historyczny

Przyjmuje się że pierwszą Mszę Świętą odprawił Jezus Chrystus wraz z apostołami w wieczniku. Prawdopodobnie korzystał wtedy ze zwykłego drewnianego stołu, pełniącego funkcję dzisiejszego ołtarza.²⁰ Przekazy biblijne wskazują, że do ostatniej wieczerzy doszło bowiem w domu prywatnym. Odbyła się ona w dużej sali na górze, usłanej i specjalnie przygotowanej.²¹ Tego typu pokój na piętrze w domu żydowskim nie był przeznaczony na cele mieszkalne rodziny, ale dla gości, dla indywidualnej modlitwy, nauczania przez rabinów młodzieży. W takiej sali odbywały się również większe uroczystości rodzinne.²²

Po zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu Jezusa, Kościół zaczął się rozwijać w bardzo szybkim tempie. Chrześcijanie nadal zbierali się na Eucharystii w domach prywatnych. W większych miastach takich jak Aleksandria, Kartagina, Antiochia, Smyrna, domów było więcej. Niektóre z nich posiadały wydzieloną salę, przeznaczoną do celów kultowych, a nawet mieszkanie dla pełniącego funkcję liturga. Eucharystię sprawowano w nich na zmianę. Specjalne budowle dla celów liturgii zaczęły powstawać pod koniec drugiego stulecia na Wschodzie. Natomiast na Zachodzie wznoszenie takich miejsc rozpoczyna się dopiero z początkiem trzeciego wieku. Jednak w tamtym okresie Msze Święte odbywały się również w domach prywatnych, tak mieszkalnych, jak i handlowych, a nawet w termach. Wydaje się że chrześcijanie nie używali w tym celu domów czynszowych.²³

Euzebiusz z Cezarei (ok. 260-339), powołując się na wcześniej żyjącego Dionizego Aleksandryjskiego (247-269) podaje, że rolę

¹⁹ Por. kan. 932 par. 1.

²⁰ Por. M. P a s t u s z k o, *Najświętsza Eucharystia według Kodeksu prawa kanonicznego Jana Pawła II*, Kielce 1997, s. 291.

²¹ Por. Mk 14,15; Łk 22,12.

²² Por. B. N a d o l s k i, *Liturgika. Eucharystia*, t. 4, Poznań 1992, s. 92.

²³ Por. tamże, s. 93-94.

świątyni jako miejsca odpowiedniego do świętych zgromadzeń może pełnić nawet pole, pustkowie, zagroda, statek, czy nawet więzienie. Chociaż właściwym miejscem takich zgromadzeń jest tylko świątynia, to zastępczo mogą się one odbywać poza nią.²⁴

Po wydaniu w roku 313 przez cesarza Konstantyna Wielkiego (312-337) Edyktu Mediolańskiego, sytuacja chrześcijan zmieniła się radykalnie. Bez przeszkód zaczęto wznosić świątynie, w których sprawowana była Eucharystia. Sam cesarz w swoim pałacu posiadał budynek kościelny, jednak kiedy wyruszał na wojnę, zabierał ze sobą namiot, urządzony na wzór kościoła. Zresztą, co skrętnie odnotował historyk tamtej epoki Sozomen (+ 450), Konstantyn znalazł wkrótce swoich naśladowców, ponieważ inni wodzowie również mieli własne namioty – kaplice.²⁵ Synod Moguncki z 743 roku zakazuje duchownym wyruszania z wojskiem na wojnę, chyba że zostali oni wybrani do sprawowania Mszy Świętej dla rycerzy, lub do opieki nad świętymi relikwiami.²⁶

W średniowieczu prawo kanoniczne zezwalało na celebrowanie Eucharystii poza miejscem świętym jedynie w przypadkach konieczności, zwykłej albo nadzwyczajnej, lub też po otrzymaniu na stałe specjalnego zezwolenia od biskupa.²⁷ Odprawienie Mszy w takim miejscu poza stanem konieczności, albo bez powyższego zezwolenia, było zagrożone karami kościelnymi, do depozycji włącznie.²⁸ Według prawa zawartego w Dekretalach, przywilej celebracji Eucharystii poza miejscem świętym, w tym także w domu prywatnym, mieli tylko biskupi i zakonnicy.²⁹ Nosił on nazwę „przywileju ołtarza przenośnego”, na jego podstawie można było odprawiać Msze nawet gdy nie zachodziła konieczność czynienia tego poza świątynią.³⁰

Odwołanie zakonnikom przywileju ołtarza przenośnego nastąpiło na Soborze Trydenckim (1545-1563). Zalecono przy tym bi-

²⁴ Por. E u z e b i i P a m p h i l i, *Ecclesiasticae historiae libri Decem*, cap. XXII, J.P. M i g n e, *Patrologiae Graecae cursus completus*, 20, 687.

²⁵ Por. *Historia Kościoła*, przekł. z jęz. greckiego S. K o z i k o w s k i, Warszawa 1989, s. 67.

²⁶ Por. M a n s i, 12, 366.

²⁷ Por. c. 1 D. I, de cons.; c. 11 D. I, de cons.; c. 30 D. II, de cons.; c. 14 D. I, de cons.

²⁸ Por. c. 15 D. I, de cons.; c. 34 D. I, de cons.

²⁹ Por. c. 12 X V 33; c. 30 X V 33.

³⁰ Por. T o m a s z z A k w i n u, *Summa Theologica*, P. III, q. 83, a. 3, ad 2.

skupom, aby nie pozwalali nikomu na sprawowanie Eucharystii w domach prywatnych, i w ogóle poza kościołami i kaplicami.³¹ Po zakończeniu tego soboru z przywileju korzystali kardynałowie, biskupi (w tym również tytularni), misjonarze protonotariusze i audytorzy Roty Rzymskiej.³² Jednak utrzymała się również praktyka zgodnie z którą, inni kapłani w przypadku konieczności sprawowali Mszę Świętą poza miejscem świętym. Stan konieczności dotyczył wiernych, którzy nie mieli możliwości uczestniczyć we Mszy w kościele albo kaplicy w niedzielę lub święto. Konieczność ze strony wiernych nie mogła być zwyczajna. Musiały być spełnione następujące warunki:

- a) w świątyni brakowało miejsca dla wszystkich zebranych,
- b) podczas panującej zarazy duża grupa wiernych nie mogła przybyć do kościoła,
- c) podczas trzęsienia ziemi zniszczone zostały wszystkie kościoły znajdujące się w danej miejscowości,
- d) duży oddział wojska znalazł się poza miejscem stałego zakwaterowania,
- e) wierni wraz ze swoim kapłanem odbywali podróż, a w okolicy nie było świątyni.

Jednak nawet po wystąpieniu jednej z wymienionych okoliczności, kapłan mógł celebrować poza świątynią tylko po otrzymaniu zezwolenia biskupa, chyba że nie było możliwości odniesienia się do przełożonego.³³ Tak więc od czasów Soboru Trydenckiego biskupi nie posiadali już uprawnienia do wydawania prezbiterom interesującego zezwolenia na stałe, mogli to czynić jedynie w poszczególnych przypadkach.³⁴

Kodeks prawa kanonicznego z 1917 r. zezwalał na sprawowanie Eucharystii poza miejscem świętym o ile było ono tak zwaną kaplica prywatną, albo używało się ołtarza przenośnego.³⁵ Zezwole-

---

³¹ Por. Sess. 22, II, *Decretum de observandis et vitandis in celebratione missarum*, Dekrety soborów powszechnych, tekst łaciński, polski, red. A. B a r o n, H. P i e t r a s, t. 4, Kraków 2004, s. 648-649.

³² Por. S. M a n y, *Praelectiones de Missa cum appendice de Sanctissimo Sacramento*, Paris 1903, n. 8, s. 14.

³³ Por. P. G a s p a r r i, *Tractatus canonicus de Sanctissima Eucharystia*, t. 2, n. 276, s. 196.

³⁴ Por. M. P a s t u s z k o, dz. cyt., s. 299-300.

³⁵ Por. kan. 1196; kan. 822.

nie na sprawowanie Mszy w tego rodzaju kaplicy, nie poświęconej, w poszczególnych przypadkach (a więc nie na stałe), mógł wydawać miejscowy ordynariusz.³⁶ Mógł także zezwalać na celebrację pod „gołym niebem”, albo w innych odpowiednich miejscach, jednakże wyjątkowo i dla słusznych powodów.³⁷

Kongregacja Sakramentów sprzeciwiała się jednak łatwemu zezwalaniu przez ordynariuszy miejscowych na tak zwane Msze polowe, sprawowane ze względu na racje, szczególnie polityczne, będące w interesie niektórych wiernych świeckich. W takich okolicznościach podjęcie decyzji należało skonsultować ze Stolicą Apostolską.³⁸ Kongregacja nie zgadzała się także na Msze w pokoju, w którym znajdowało się ciało zmarłego (za wyjątkiem zmarłego biskupa, ordynariusza miejsca, albo osoby świeckiej zasłużonej dla Kościoła czy miejscowej społeczności).³⁹

W kaplicach cmentarnych, chociaż posiadały jedynie charakter kaplic prywatnych,⁴⁰ można było za zezwoleniem ordynariusza miejsca, na stałe celebrować nawet więcej niż jedną Mszę Świętą.⁴¹

Jak to już zostało wspomniane, poza kaplicą prywatną, Eucharystię poza świątynią, sprawowano także na ołtarzu przenośnym, zwanym portatylem. Portatyl był niedużą płytą, wykonaną z jednolitego kamienia, która wcześniej została konsekrowana. Zawierała ona w sobie specjalny, zamykany kamieniem schowek na relikwie. Szerokość portatyła musiała umożliwiać położenie na nim całej hostii i postawienie większej części podstawy kielicha, a grubość uniemożliwiać jego przypadkowe złamanie lub rozbitcie. Portatyl w czasie sprawowania Najświętszej Ofiary można było umieszczać poza kościołem lub kaplicą w jakimkolwiek odpowiednim miejscu, byleby nie na morzu.⁴²

Na mocy prawa na ołtarzu przenośnym prawo celebrowania Eucharystii posiadali:

---

³⁶ Por. E. F. Regatillo, *Interpretatio et iusprudentis Codicis Iuris Canonici*, Santander 1953, s. 331.

³⁷ Por. kan. 822 par. 4; F. Bączkiewicz, J. Baron, W. Stawinoga, *Prawo kanoniczne. Podręcznik dla duchowieństwa*, t. 2, Opole 1958, s. 29.

³⁸ Por. S. Congr. *De Sacramentis, Instructio*, 26.07.1924, AAS 16(1924) s. 370.

³⁹ Por. S. Congr. *De Sacramentis, Instructio*, 30.04.1926, AAS 18(1926) s. 383.

⁴⁰ Por. kan. 1190.

⁴¹ Por. kan. 1194.

⁴² Por. M. Pastusko, dz. cyt., s. 303.

- a) kardynałowie,⁴³
- b) biskupi, nawet jeszcze przed swoją konsekracją,⁴⁴
- c) wikariusze apostołscy,⁴⁵
- d) prefekci apostołscy,⁴⁶
- e) administratorzy apostołscy ustanowieni na stałe,⁴⁷
- f) prałaci i opaci udzielnicy,⁴⁸
- g) niektórzy prałaci Kurii Rzymskiej.⁴⁹

Możliwe również było uzyskanie prawa do ołtarza przenośnego na mocy przywileju apostołskiego.⁵⁰

Stolica Apostolska upoważniła też ordynariuszy miejsca oraz wyższych przełożonych zakonów kleryckich wyjętych, aby zezwalali na odprawianie Mszy Świętych poza miejscami świętymi pod następującymi warunkami:

- a) zachodziła słuszna i rozumna przyczyna,
- b) wystąpił nadzwyczajny przypadek,
- c) zezwolenie wydawano per modum actus, a nie na stałe,
- d) Msza mogła być celebrowana wyłącznie na portatyli,
- e) miejsce celebrowania było odpowiednie, poza sypialnią.⁵¹

Używanie ciężkich kamiennych portatyli musiało jednak sprawiać poważną trudność, zwłaszcza w sytuacjach, kiedy coraz częściej sprawowano Eucharystię poza świątyniami, a nowoczesne środki transportu nie były jeszcze masowo wykorzystywane. Stąd Kongregacja Obrzędów w dniu 12 marca 1947 r. zezwoliła misjonarzom, pracującym w krajach gdzie nie było odpowiednich dróg i z tym wiążących się możliwości przewożenia portatyli, aby zamiast nich używali obrusów z lnianego lub konopnego płótna, poświęconych przez biskupa, z zaszytymi w rogu relikwiami świętych.⁵²

Jeszcze poważniejszy proces zmian w interesującej nas kwestii wprowadziła reforma Soboru Watykańskiego II. Najpierw papież

---

⁴³ Kan. 239 par. 1, nr 7.

⁴⁴ Kan. 349 par. 1, nr 1.

⁴⁵ Kan. 249 par. 1.

⁴⁶ Kan. 308.

⁴⁷ Kan. 315.

⁴⁸ Kan. 323.

⁴⁹ S. Congr. *De Sacramentis, Instructio*, 1.10.1949, AAS 41(1949) s. 502.

⁵⁰ Por. kan. 822 par. 3.

⁵¹ Por. kan. 822 par. 4.

⁵² Zob. X. O c h o a, *Leges Ecclesiae*, t. 2, n. 1915, kol. 2409.

Paweł VI w Motu proprio *Pastorale munus* z dnia 30 listopada 1963 r. zezwolił biskupom rezydencjalnym, aby podległym im kapłanom udzielali zgodę na sprawowanie Mszy Świętej bez użycia portatyła, na tzw. antymensie greków, lub wcześniej wspomnianym obrusie. Zgoda była obwarowana słuszną i poważną przyczyną.⁵³ Ponadto biskupi ci otrzymali uprawnienie do zezwalania na odprawianie Mszy poza miejscem świętym, w miejscu godnym i odpowiednim (z wyłączeniem sypialni), zawsze na portatylu, w poszczególnych przypadkach (o ile zachodziła słusza przyczyna), a nawet na stałe (po zaistnieniu poważnej przyczyny).⁵⁴ Warto zauważyć że wcześniej podobne zezwolenie na stałe, wydawała jedynie Stolica Apostolska.

Kolejną, bardzo poważną zmianę znajdujemy we *Wprowadzeniu ogólnym do Mszału rzymskiego* z 1969 roku. Jest tutaj przepis, zezwalający na celebrowanie Eucharystii poza miejscem świętym, szczególnie w pojedynczych przypadkach, na odpowiednim stole, przykrytym obrusem, na którym rozłożono korporał. Znosi się równocześnie obowiązek używania portatyła.⁵⁵

Natomiast Instrukcja dla grup specjalnych Kongregacji Kultu Bożego z dnia 15 maja 1969 r. umożliwiła ordynariuszom miejsca oraz ordynariuszom zakonnym (tym drugim jednak wyłącznie w podległych im domach zakonnych), zezwalać na odprawianie Mszy Świętych poza miejscami świętymi, dla małych grup. Celebracja mogła się odbywać w domach prywatnych lub instytucjach, o ile znajdowało się tam odpowiednie i godne miejsce (z wykluczeniem sypialni).⁵⁶ Nie wolno jednak było wydawać takiego zezwolenia na niedzielę i święta nakazane, aby parafianie nie zostali pozbawieni posługi kapłańskiej we własnych kościołach.⁵⁷ Sprawowanie Eucharystii w domach prywatnych, chociaż posiada najstarszą tradycję, wymagało pozwolenia miejscowego ordynariusza, co wynikało z przesłanek teologicznych. Sakramenty budujące Kościół winny być sprawowane bowiem we wspólności, co nie oznacza nie doceniania walorów

---

⁵³ Por. Paweł VI, Motu proprio *Pastorale munus*, 30.11.1963, I, nr 9, AAS 56(1964) s. 7.

⁵⁴ Por. tamże, I, nr 7, s. 7.

⁵⁵ Por. *Wprowadzenie ogólne do Mszału rzymskiego*, nr 260; nr 265.

⁵⁶ Por. Kongregacja Kultu Bożego, Instrukcja *Actio pastoralis*, 15.05.1969, p. 4, AAS 61(1969) s. 807.

⁵⁷ Por. tamże, p. 10, s. 809.

Eucharystii w małych grupach, które oprócz kwestii pozytywnych niesie z sobą niebezpieczeństwo izolacji i hołdowania subiektywizmowi. Przy definiowaniu „małych grup” nie decyduje kryterium ilościowe, bierze się bowiem pod uwagę jednorodność takiej grupy, stosunkowo niewielką ilość osób jako przeciwstawienie mas.⁵⁸

3. Eucharystia poza miejscem świętym według obowiązującego prawa

W *Kodeksie prawa kanonicznego* z 1983 r. w dalszym ciągu obowiązuje naczelną zasadą, według której Msza Święta powinna być sprawowana w miejscu świętym, na poświęconym lub pobłogosławionym ołtarzu.⁵⁹ Wyjątkowo dopuszczana jest celebrowanie poza miejscem poświęconym, w sytuacji kiedy:

- a) zachodzi konieczność sprawowania Mszy,
- b) dotyczy to poszczególnego przypadku,
- c) nie dysponuje się miejscem poświęconym, a w pobliżu znajduje się odpowiednie niepoświęcone.⁶⁰

Odpowiednie miejsce to takie, które jest uprzątnięte i zadbane, czyste, oddalone od jakiegokolwiek źródła hałasu, a z drugiej strony dalekie od jakiegokolwiek przepychu, ubogie i nie ozdobione.⁶¹ Za ołtarz może posłużyć stół, ława, szafka, duży kamień, a nawet dogodnie ukształtowany pagórek, tak by celebrowanie mogło przy nim stać. Taki prowizoryczny ołtarz musi zostać przykryty czystym obrusem, na którym kładzie się korporał. Używania obrusa domaga się szacunek należny sprawowaniu bezkrwawej ofiary Jezusa Chrystusa. Bez korporału nie wolno sprawować Mszy Świętej.⁶²

Co do miejsca nieodpowiedniego prawo kanoniczne zasadniczo nie podaje przykładów. Wydaje się, że za takowe uznać możemy wysypiska śmieci, nie posprzątane place, budynki w których dokonuje się czynności niegodziwych i tym podobne. Ponadto oprócz miejsc nieodpowiednich, bezwzględnie nie wolno sprawować Eucharystii w niektórych świątyniach. Czytamy o tym w Instrukcji Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Redemptionis sacramentum*

⁵⁸ Por. B. N a d o l s k i, dz. cyt., s. 95.

⁵⁹ Por. kan. 932.

⁶⁰ Por. tamże; M. P a s t u s z k o, dz. cyt., s. 310.

⁶¹ Por. M. P a s t u s z k o, dz. cyt., s. 312.

⁶² Tamże, s. 313.

z dnia 25 marca 2004 r.,⁶³ wcześniej zatwierdzonej przez papieża Jana Pawła II (19 marca tegoż roku). Chodzi o świątynie i miejsca święte jakiegokolwiek religii niechrześcijańskiej.⁶⁴ Nie jest więc dopuszczalna Msza w synagodze, meczecie, świątyni buddyjskiej, itd.

Co do przesłanki konieczności celebrowania Eucharystii poza miejscem świętym osąd co do jej zaistnienia, kodeks pozostawiał samemu celebransowi.⁶⁵ Jednak późniejsza Instrukcja *Redemptionis sacramentum* wprowadziła w tej kwestii ograniczenie. O tym czy istnieje taka konieczność, za każdym razem, zgodnie ze zwyczajem na terenie swojej diecezji, od tej pory decyduje biskup diecezjalny.⁶⁶ Jest to więc pewna nowość, swego rodzaju cofnięcie się do czasów wcześniejszych. Takie ograniczenie zostało prawdopodobnie podyktowane stosunkowo częstym nadużywaniem przez kapłanów udzielonego im w kodeksie z 1983 r. prawa.

Inny problem stanowi, czy norma ta przystaje do współczesnych warunków życiowych, kiedy to kapłani wraz ze swoimi wiernymi często podróżują po świecie. Podczas dalekich pielgrzymek trudno jest niejednokrotnie odnosić się do biskupa, kiedy nagle okazuje się, że w pobliżu nie ma kościoła, a Msza Święta, chociażby niedzielna, powinna zostać odprawiona. Widocznie godziwość sprawowania Eucharystii w nadzwyczajnych warunkach stanowi dla najwyższego prawodawcy kościelnego wartość nie do przecenienia. Stąd jak się wydaje, biskupi diecezjalni powinni wydawać dla podległych im diecezji specjalne normy, zawierające przynajmniej niektóre, częściej spotykane w praktyce duszpasterskiej okoliczności, uznane przez nich za konieczne, aby można było celebrować Mszę Świętą poza kościołem, albo kaplicą. Kapłani nie musieliby wtedy w każdym przypadku kontaktować się z biskupem, a przecież sytuacji tego rodzaju, zwłaszcza w okresie wakacyjnym, jest bardzo dużo. Ożywiłoby to również omawiany przepis Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, który obecnie właściwie pozostaje martwy. Wydaje się bowiem że w Polsce (prawdopodobnie ze względu na jego nieznaną, zarówno ze strony prezbiterów, jak i biskupów), specjalnie nikt go nie respektuje i nie zwraca

---

⁶³ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Instrukcja *Redemptionis sacramentum*, 25.03.2004 r., Poznań 2004.

⁶⁴ Por. tamże, nr 109, s. 55.

⁶⁵ Por. M. P a s t u s z k o, dz. cyt., s. 312; T. P a w l u k, dz. cyt., s. 394.

⁶⁶ Por. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, Instrukcja *Redemptionis sacramentum*, nr 108, s. 55.

się do biskupa diecezjalnego, aby ten ocenił, czy okoliczności które mają nastąpić, wyczerpują znamiona konieczności.

Konieczność może zachodzić zarówno ze strony wiernych, jak i samego kapłana. Wierni w niektórych dniach, mają obowiązek uczestniczenia Eucharystii. Należy do nich przede wszystkim najdawniejszy dla chrześcijan dzień świąteczny, upamiętniający zmartwychwstanie Jezusa – niedziela.⁶⁷ Poza nią w Kościele powszechnym obowiązek ten wiąże się z następującymi świętami:

- a) Bożego Narodzenia,
- b) Objawienia Pańskiego,
- c) Wniebowstąpienia,
- d) Najświętszego Ciała i Krwi Chrystusa czyli z Bożym Ciałem,
- e) Świętej Bożej Rodzicielki,
- f) Niepokalanego Poczęcia Najświętszej Maryi Panny,
- g) Wniebowzięcia pana Jezusa,
- h) Świętego Józefa,
- i) Świętych apostołów Piotra i Pawła,
- j) Wszystkich Świętych.⁶⁸

Konferencja Biskupów za aprobatą Stolicy Apostolskiej może niektóre ze świąt nakazanych znosić, lub przenieść na niedzielę.⁶⁹ Konferencja Episkopatu Polski skorzystała z tego uprawnienia dokonując w Polsce pewnych zmian w tej materii. Po uzyskaniu aprobaty Kongregacji do Spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, przygotowanego wcześniej projektu zmian, dnia 21 października 2003 r. na 324 Zebraniu Plenarnym postanowiono, że poza zwykłymi niedzielami i świętami nakazanymi przypadającymi w niedzielę, obowiązek uczestniczenia we Mszy Świętej w dni powszednie w Polsce obowiązuje w następujące uroczystości:

- a) Narodzenia Pańskiego,
- b) Świętej Bożej Rodzicielki,
- c) Objawienia Pańskiego,
- d) Bożego Ciała,
- e) Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny,
- f) Wszystkich Świętych.⁷⁰

---

⁶⁷ Por. kan. 1246 par. 1.

⁶⁸ Tamże.

⁶⁹ Tamże, par. 2.

⁷⁰ Kongregacja do spraw Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Dekret dotyczący*

Tak więc w niedziele i podane wyżej święta nakazane dopuszczane jest sprawowanie Eucharystii poza miejscem świętym, a więc w jakimś budynku przeznaczonym do użytku świeckiego, albo w plenerze, o ile nie dysponuje się miejscem poświęconym, a niepoświęcone jest do takiego celu odpowiednie. Zachodzi bowiem konieczność sprawowania Mszy, aby wierni mogli wypełnić swój obowiązek w niej uczestnictwa.

Konieczność celebrowania Eucharystii poza miejscem świętym ze strony wiernych zachodzi także w związku z udzielaniem Wiatyku choremu. W *Rytuale Rzymskim* znajdujemy zalecenie, aby o ile jest to możliwe Wiatyk, czyli Komunia Święta przyjmowana przez osobę umierającą, była udzielana podczas Mszy Świętej.⁷¹ Trudno byłoby przywozić umierającego do świątyni, stąd z rzeczy samej, Eucharystię sprawuje się w mieszkaniu takiej osoby i to czasami nawet (o ile jej mieszkanie jest jednopokojowe) w sypialni. Racją, ze względu na którą Wiatyk powinien być udzielany podczas celebrowania Eucharystii, jest potrzeba, aby umierający przyjął Jezusa pod postaciami Jego Ciała i Krwi, co ma się stać szczególnym znakiem uczestnictwa w tajemnicy śmierci i przejścia do Ojca – Chrystusa.⁷²

Wydaje się, że z przypadkiem konieczności będziemy mieli również do czynienia w sytuacji, gdy ktoś z grupy wiernych, podróżujących wraz z kapłanem po terenie, gdzie trudno znaleźć świątynię katolicką (choćaby w czasie pielgrzymki po Grecji lub Turcji), poprosi go o odprawienie Mszy w intencji właśnie zmarłej bliskiej osoby, lub powrotu do zdrowia kogoś bliskiego, kto nagle uległ poważnemu nieszczęśliwemu wypadkowi.

Przypadki konieczności mogą zachodzić także ze strony kapłana. Mają one miejsce gdy wcześniej przyjął on zobowiązanie celebrowania Mszy Świętej w określonej intencji (wyznaczonej na konkretny dzień, albo kolejnej z trzydziestu Mszy Gregoriańskich), a później w związku z wyjazdem ze swojej parafii, na przykład za granicę,

---

święt zniesionych w Polsce, Prot. 178/01/4, 4.03.2003 r., Akta Konferencji Episkopatu Polski 8(2003) s. 31-32; Konferencja Episkopatu Polski, *Zarządzenie*, 23.10.2003, s. 3, (Zostało ono odczytane z ambon w I niedzielę adwentu 2003 r.).

⁷¹ Por. *Rituale Romanum ex Decreto Sacrosancti Consilii Vaticani II instauratum Auctoritate Pauli PP. VI promulgatum. Ordo Unctionis Infirmorum Eorumque Pastoralis Curae*, nr 26, p. 8, editio typica, Typis Polyglottis Vaticanis 1972.

⁷² Por. Tamże.

znalazł się w sytuacji niemożliwości spełnienia takiego obowiązku w świątyni lub kaplicy.

Czy omawianą konieczność sprawowania Eucharystii można łączyć ze zobowiązaniem kodeksowym kapłana do jej celebrowania każdego dnia?⁷³ Norma mówi o powinności odprawiania częstego i usilnym zalecaniu codziennego, przez co kapłani wypełniają swoje główne zadanie związane z przyjętymi święczeniami.⁷⁴ Obowiązujące prawo dobitniej wyraża ten obowiązek, w porównaniu do kodeksu z 1917 r. Tamten zobowiązywał bowiem kapłanów do odprawiania Mszy kilka razy w ciągu roku, zachęcając do celebrowania przynajmniej w niedziele i święta nakazane.⁷⁵ Uważano wtedy powszechnie, że do spełnienia tego obowiązku wystarczy celebrować Eucharystię kilka razy w roku.⁷⁶ Wobec aktualnego zobowiązania kapłanów do częstego odprawiania Mszy Świętych, opinii tej nie można utrzymać.⁷⁷

Mimo takiego sformułowania interesującego nas obowiązku w aktualnym prawie, wydaje się, że w sytuacji braku miejsca poświęconego (na przykład w czasie urlopu w jednym z krajów arabskich), kapłan zasadniczo nie powinien codziennie celebrować Eucharystii. Z jednej strony mamy bowiem usilne zalecenie celebrowania codziennego, z drugiej zaś zasadę – sprawowania jej w miejscu świętym, przeznaczonym do kultu Bożego oraz zgodę na odstępstwo od niej, w przypadku konieczności i do tego w pewnym sensie za przyzwoleniem biskupa diecezjalnego, stwierdzającego zajście takiego przypadku.

Czy obowiązek sprawowania Mszy za parafian, ciążący na proboszczu, może być uznany jako przypadek konieczności? *Kodeks prawa kanonicznego* z 1983 r. podaje, że proboszcz po objęciu parafii ma obowiązek odprawiać Msze Święte za powierzony sobie lud. Obowiązek ten jest związany z niedzielami i świętami nakazanymi we własnej diecezji. Jeżeli zaś jego wykonanie staje się niemożliwe, na skutek uznanej przez prawo przeszkody, powinien spełnić go inny

⁷³ Por. kan. 904.

⁷⁴ Tamże.

⁷⁵ Por. KPK 1917, kan. 805.

⁷⁶ Por. M. Conte a Coronata, *Institutiones Iuris Canonici de sacramentis*, t. 1, Augustae Taurinorum 1951, s. 152.

⁷⁷ Por. P. H e m p e r e k, *Uświęcające zadanie Kościoła*, w: *Komentarz do Kodeksu prawa kanonicznego*, t. 3, Lublin 1986, s. 116.

kapłan, wyznaczony przez proboszcza, albo sam proboszcz, ale w innym czasie.⁷⁸ Norma nakazuje, aby zasadniczo był on spełniony ipsa die, czyli w dniu w którym przypada niedziela, albo święto. Uznana przez prawo przeszkodą może być na przykład wyjazd poza parafię.⁷⁹ Wydaje się, że przynajmniej w sytuacji, gdy proboszcz nie ma możliwości celebracji Eucharystii w miejscu świętym, a znajduje się poza swoją diecezją, w której właśnie obchodzi się wspomniane święto nakazane, nie powinien odprawiać Mszy za parafian, nawet jeżeli nie zlecił tego swojemu zastępcy. Obowiązek musi zostać spełniony po powrocie, w najbliższym dogodnym czasie.

Na zakończenie rozważań, nasuwa się jeszcze jedna dosyć istotna kwestia. Jak należy podchodzić do tak zwanych Mszy polowych, organizowanych poza świątynią, z okazji różnego rodzaju uroczystości państwowych lub resortowych (strażackich, wojskowych, itp.). Zazwyczaj w warunkach polskich, znajduje się w okolicy jakiś kościół parafialny, więc uroczystość zasadniczo powinna być celebrowana w świątyni. Ocena sytuacji zmienia się, kiedy w Eucharystii uczestniczyć będzie tak duża grupa wiernych, że nie zmieszczą się w budynku kościelnym. W omawianym przypadku, należy poddać pod ocenę konieczność odprawiania takiej Mszy Świętej biskupowi diecezjalnemu.

Zakończenie

W rozważaniach na temat miejsca sprawowania Eucharystii, należy pamiętać o fakcie, że „pierwszym i jedynym miejscem Jej celebracji jest sam Jezus Chrystus”.⁸⁰ Mimo wyjątkowego szacunku, z jakim odnosił się On do świątyni jerozolimskiej, słowa znajdujące się w Ewangelii św. Mateusza „Oto powiadam wam: Tu jest coś większego niż świątynia”⁸¹ między innymi wskazują, na Zbawiciela jako najwyższe i najświętsze „miejsce” pełne łaski i obecności Boga, ważniejsze niż sama świątynia jerozolimska.⁸² Biorąc pod uwagę ten fakt, Stolica Apostolska od kilkunastu wieków podkre-

⁷⁸ Por. kan. 534 par. 1.

⁷⁹ Por. *Komentarz do Kodeksu prawa kanonicznego*, red. J. K r u k o w s k i, t. 2/1, Poznań 2005, s. 440.

⁸⁰ Por. J. B o g u n i o w s k i, *Domus Ecclesiae. Der Ort der Eucharistiefeyer In den ersted Jahrhunderten*, Rom 1987, s. 292.

⁸¹ Mt 12, 6.

⁸² Por. J. B o g u n i o w s k i, dz. cyt., s. 294.

śla, że Msza Święta powinna być sprawowana zasadniczo miejscu świętym, czyli kościele, kaplicy, lub na poświęconym cmentarzu. Tylko nadzwyczajne okoliczności upoważniają, do celebrowania jej poza takimi miejscami, oczywiście z zachowaniem przepisów prawa kanonicznego.

Nadzwyczajne okoliczności zachodziły już u początków chrześcijaństwa, kiedy to wierni ze względu na prześladowania musieli spotykać się na modlitwach w domach prywatnych. Euzebiusz z Cezarei nauczał, że rolę świątyni może pełnić pole, pustkowie, zagroda, czy więzienie. W średniowieczu prawo kanoniczne zezwalało na celebrowanie Eucharystii poza miejscem świętym, ale jedynie w przypadku konieczności, lub też po otrzymaniu na to stałego zezwolenia biskupa. Nie przestrzeganie tych przepisów było zagrożone poważnymi karami kościelnymi. Niektóre osoby, takie jak biskupi, otrzymywały od Stolicy Apostolskiej przywilej używania ołtarza przenośnego, na którym gdy zachodziła konieczność, celebrowali Mszę Świętą poza kościołem lub kaplicą. Liturgię sprawowało się wtedy na ciężkim kamiennym portatylu, a później do czasu Soboru Watykańskiego II na obrusie z wszytymi w jego rogi relikwiami świętych i na antymensie greków. Dopiero posoborowe *Wprowadzenie ogólne do Mszału rzymskiego* z 1969 r. zezwoliło na celebrowanie Eucharystii przy użyciu zwykłego obrusa i korporału.

Kodeks prawa kanonicznego promulgowany w 1983 r. przez papieża Jana Pawła II dopuszcza wyjątkowo na Mszę poza miejscem świętym, o ile zachodzi taka konieczność. Dotyczy to poszczególnego przypadku i sytuacji kiedy celebrans nie dysponuje miejscem poświęconym, a w pobliżu znajduje się odpowiednie niepoświęcone. Ocenę występowania konieczności kodeks pozostawił zainteresowanemu kapłanowi.

Tymczasem wydana ponad dziesięć lat później, w roku 2004 Instrukcja Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów *Redemptionis sacramentum*, osąd co do przesłanki występowania konieczności zarezerwowała biskupowi diecezjalnemu. Ograniczenie to zostało prawdopodobnie podyktowane nadużywaniem przez kapłanów prawa udzielonego im przez kodeks i zbyt częstym celebrowaniem Eucharystii poza świątyniami. Zasadniczo rodzi jednak ona poważne niedogodności, ponieważ na terenie diecezji, zwłaszcza w okresie urlopowym, kapłani dosyć często chcą, lub potrzebują celebrować tak zwane Msze polowe w związku z czym, za każdym

razem muszą zwracać się do swojego biskupa o ocenę czy występuje konieczność.

Pojawia się zatem postulat, aby wspomniani biskupi wydawali w podległym im diecezjach specjalne normy, które przynajmniej częściowo, zgodnie ze zwyczajami panującymi na danym terenie, określałyby okoliczności, wskazujące na konieczność odprawiania Mszy Świętych poza miejscami świętymi. Przy okazji ożywiłoby to przepis wspomnianej kongregacji, który aktualnie, przynajmniej w naszym kraju pozostaje martwy, jako nie znany i nie przestrzegany.

Wspomniana konieczność może zachodzić między innymi w niedziele i święta nakazane, podczas udzielania Wiatyku, kiedy wierny zwróci się do kapłana z prośbą o pilne odprawienie Mszy za właśnie zmarłą bliską osobę oraz kiedy kapłan musi w konkretnym dniu odprawić wcześniej przyjętą intencję mszalną.

Reasumując należałoby podkreślić, że możliwość sprawowania Eucharystii poza miejscem świętym nie powinna być nadużywana. Dla godziwego składania Ofiary Ciała i Krwi Jezusa Chrystusa należy trzymać się postanowień Stolicy Apostolskiej pamiętając, że głównym miejscem w którym się Ją składa, jest przede wszystkim świątynia i kaplica.

The Eucharistic celebration beyond a sacred place

The Eucharistic celebration is to be carried out in a sacred place. Unless in a particular cases necessity requires otherwise, in a fitting places (can. 932). The first, this article discusses the history of Eucharistic celebrations beyond a sacred places. The second it discusses modern canon law about those questions. The author shows the problem of necessity to celebration. In the Code of Canon Law 1983 arise of necessity appreciated a celebrants. Now according to Instruction *Redemptionis sacramentum* (25 march 2004) arise of necessity appreciates a diocesan bishop. The article show a various possibilities to celebration the Masses beyond sacred places also.